

Väst har de ekonomiska musklerna att ge Ukraina det stöd som krävs för att vinna

Dagens Nyheter den 29 juli 2024

Rysslands erövringskrig mot Ukraina har pågått i nästan två och ett halvt år. Konflikten verkar nu ha övergått i ett utnöttningskrig. Det beror i hög grad på att västs stöd varit för litet och för senfärdigt. Samtidigt finns de ekonomiska resurserna att ge Ukraina det stöd som behövs.

Europas problem med att snabbt skala upp vapen- och ammunitionsproduktion visar svårigheterna att på kort sikt omvandla ekonomisk styrka till militär förmåga. Men på längre sikt är det annorlunda. I ett långvarigt krig är skillnaderna i ekonomiska resurser, som vi mäter med bnp, antagligen avgörande. Men man kan då inte jämföra länders bnp rakt av.

Prisnivån är systematiskt lägre i fattigare länder och man får därför mer för pengarna där än i rika länder. I stället bör köpkraftskorrigerade bnp-mått användas. Omräkning av olika länders bnp till dollar (som är det vanliga) görs då inte med faktiska växelkurser utan med köpkraftspariteter som beräknas så att identiska varukorgar i olika länder ska ha samma pris.

Enligt Världsbanken är Ukrainas köpkraftskorrigerade bnp knappt en tiondel av Rysslands.

Det är ett kraftigt ekonomiskt underläge för Ukraina. Orsaken är inte bara en större folkmängd i Ryssland utan också att bnp per capita är cirka dubbelt så hög. Men samtidigt är USA:s, EU:s och Storbritanniens sammantagna bnp ungefär nio gånger större än Rysslands. Enbart EU:s och Storbritanniens är fem gånger större. Det betyder att väst kan mobilisera stora resurser till Ukrainas stöd utan att vår levnadsstandard påverkas mer än marginellt.

Enligt fredsforskningsinstitutet Sipri var 2023 Rysslands militära utgifter 5,9 procent av bnp och Ukrainas hela 37 procent. Det innebär att Ryssland spenderade cirka 150 miljarder dollar mer. Anta att väst måste bidra med den summan – för att Ukraina ska hålla stånd. Det motsvarar bara 0,26 procent av bnp i USA, EU och Storbritannien tillsammans. Om EU och Storbritannien ensamma skulle behöva stå för stödet, utgör det 0,48 procent av deras bnp.

Anta vidare att det krävs 30 procent mer resurser på den ukrainska sidan för att vinna – i betydelsen återta en stor del av de ockuperade områdena. Då behövs stöd på cirka 265 miljarder dollar. Det motsvarar 0,45 procent av USA:s, EU:s och Storbritanniens bnp och 0,84 procent av EU:s och Storbritanniens.

Beräkningarna är grova. Om Ryssland ökar militärutgifterna eller Ukraina måste minska dem underskattas stödbehovet. Å andra sidan överskattas det sannolikt av att inte alla ryska militärutgifter avser kriget i Ukraina. Västs kostnader hålls också nere om frysta ryska tillgångar tas i anspråk. G7-länderna planerar att låna upp 50 miljarder dollar för stöd till Ukraina och finansiera räntekostnaderna med ränteintäkterna från de frysta medlen.

Kalkylerna illustrerar emellertid att västlänternas ekonomiska uppoffringar i termer av bnp för att ge Ukraina nödvändigt stöd är små i förhållande till Rysslands kostnader. Det gäller också för Europa om det skulle behöva stå för hela stödet därför att det amerikanska upphör.

Sedan är frågan om stöd i dag verkligen bör betraktas som en kostnad. Det kan vara rimligare att se det som en investering för att undvika en ännu större framtida kostnad – och då kanske inte bara finansiell utan också mänsklig – om en rysk seger i Ukraina leder till fler aggressioner, till exempel mot baltstaterna. Alternativkostnaden av att inte ge tillräckligt stöd nu kan bli mycket hög.

Donald Trump har skrutit om hur snabbt han skulle få slut på kriget i Ukraina. Tanken är sannolikt att uteblivet stöd ska tvinga landet att gå med på ryska krav. Det vore att acceptera principen att stater genom erövringskrig kan lägga under sig andra staters territorium – det som vi trodde att världen efter andra världskriget lagt bakom sig – med potentiellt ytterst farliga konsekvenser för framtiden i såväl Europa som resten av världen. Det säkraste sättet att skapa fred i Ukraina är i stället att väst står fast vid att man kommer att göra allt som krävs för att bistå landet, så att det blir klart för Ryssland vilka kostnader som ett fortsatt krig innebär.

Ett djupt oroande inslag i kriget är Rysslands systematiska förstörelse av ukrainsk infrastruktur, särskilt på energiområdet. Det urholkar produktionskapaciteten i Ukraina och tenderar därför över tid att vidga gapet i ekonomiska resurser mellan länderna. Detta understryker nödvändigheten av att förse Ukraina med tillräckliga luftförsvarssystem. Om det inte räcker, borde landet ges kapacitet – och tillåtelse – att slå brett mot rysk infrastruktur. De asymmetriska ”spelregler” för hur kriget får föras som Ryssland lyckats etablera kommer annars att gradvis göra behovet av stöd från väst allt större.

Den svenska regeringen har gjort ett åtagande om årligt militärt stöd under tre år till Ukraina på 25 miljarder kronor, lite över 0,35 procent av bnp, som ska lånefinansieras. Eftersom Sverige har mycket starkare statsfinanser än de flesta andra givarländer, borde vi ge betydligt mer. Det gäller särskilt om USA:s stöd uteblir. 1 procent av bnp kunde vara ett rimligt mål för oss.

Lars Calmfors